

3

ECONOMIA ESPANYOLA**RESUM**

L'any 2005 els resultats de l'activitat econòmica marquen una continuació de l'acceleració que va començar l'any 2003. Aquests resultats s'obtenen gràcies a la fortalesa de la demanda interna, que va cloure l'exercici amb un creixement del 4,4%. També és important la recuperació de la formació bruta de capital (7,2%) i, més concretament, de la inversió en béns d'equip, que va tancar amb un creixement mitjà anual del 9,5%, mentre que la inversió en construcció es va mantenir en unes taxes de creixement elevades (6,0%). La puixança de les importacions, sumada a la tendència a l'estancament de les exportacions, ha provocat una aportació negativa del sector exterior al creixement per vuitè any consecutiu.

També podem parlar de recuperació econòmica quant a l'evolució del mercat de treball, ja que la taxa d'atur es va reduir 1,8 punts, fins a arribar al 9,2%. D'altra banda, l'ocupació augmentà el 4,8%, quasi un punt més que l'any anterior.

Els comptes de les administracions públiques per primera vegada en molts d'anys tancaren el 2005 amb superàvit, que arribà a la magnitud de 9.933 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, quantitat que representa l'1,1% del producte interior brut.

Pel que fa al turisme, el començament de la recuperació econòmica a la Unió Europea, la inestabilitat que s'ha produït en algunes de les principals destinacions competidores en el segment de «sol i platja», i el dinamisme que seguí mostrant la demanda interna, són les causes que han afavorit un bon comportament del sector turístic l'any 2005. D'aquesta manera, Espanya es consolida com la segona potència mundial, en superar els discrets resultats de l'any 2004.

La inflació espanyola arribà al 3,7%, ja que se situa cinc dècimes per sobre de la inflació que es registrà l'any 2004. Les Illes Balears, igual que l'any 2004, se situaren entre les comunitats autònomes que registraren un creixement de la inflació per sota de la mitjana espanyola, que és del 3,7%.

L'any 2004, la despesa en R+D fou de l'1,07%, molt per sota de la mitjana de la Unió Europea dels Vint-i-cinc, que arribà a l'1,9%, i a gran distància del nivell que es fixa en l'Estratègia de Lisboa com a objectiu per al 2010, que és d'un 3,0%. El Programa nacional de reformes reconeix que els problemes del sistema nacional d'innovació són el dèficit tecnològic de les empreses, l'escàs desenvolupament de coneixement propi i de les inversions, i la falta d'aprofitament per part del sector privat del coneixement que generen els centres públics de recerca.

3.1

EVOLUCIÓ ECONÒMICA

Els resultats de l'economia espanyola de l'any 2005 indiquen que continua l'acceleració que va començar l'any 2003. La taxa de creixement del PIB augmentà el 3,4%, de manera que se supera en tres dècimes la taxa de creixement de l'any anterior.

Aquest resultat es va aconseguir gràcies a la fortalesa de la demanda interna i del seu principal component, el consum de les llars, que va tancar l'exercici amb un creixement del 4,4%, 1,8 punts per sobre del que experimentà el 2003. La despesa del consum privat va ser encoratjada per l'augment en el treball i per la reducció de l'atur, pel manteniment de les facilitats creditícies i per l'«efecte riquesa» generat per la revaloració tant dels actius borsaris i financers com els dels immobiliaris. Així mateix, el consum públic va créixer un 4,5% el 2005, la qual cosa representa una notable desacceleració respecte de l'any anterior. (Vegeu el quadre I-15.)

En els darrers mesos de l'any, a aquesta despesa en consum, s'hi va sumar una important recuperació de la formació bruta de capital (7,2%) i, més concretament, de la inversió en béns d'equip, que es va tancar amb un creixement mitjà anual del 9,5%. En canvi, la inversió en construcció es va mantenir en unes taxes de creixement elevades (6,0%), encara similars als exercicis anteriors.

QUADRE I-15. QUADRE MACROECONÒMIC (2001-2005) (TAXES DE VARIACIÓ INTERANUAL)

Conceptes	2001	2002	2003	2004	2005
PIB i agregats de la demanda					
Producte interior brut	3,5	2,7	3,0	3,1	3,4
Consum final	3,4	3,2	3,1	4,8	4,4
Llars	3,2	2,9	2,6	4,4	4,4
AP	3,9	4,5	4,8	6,0	4,5
Formació bruta de capital fix	4,5	3,3	5,5	4,9	7,2
Béns d'equip	—	—	2,5	3,7	9,5
Construcció	—	—	6,3	5,5	6,0
Exportació de béns i serveis	4,0	1,8	3,6	3,3	1,0
Importació de béns i serveis	1,2	3,9	6,0	9,3	7,1
Demanda interna ¹	3,7	3,4	3,8	4,9	5,3
Demanda externa ²	-0,2	-0,7	-0,8	-1,8	-1,9
Preus i costos					
Deflació del PIB	4,2	4,4	4,0	4,1	4,4
IPC	3,6	3,5	3,0	3,0	3,4
Costos laborals unitaris	—	—	2,9	2,8	2,3
Mercat de treball					
Variació de l'ocupació	4,1	3,0	4,0	3,9	4,8 ²
Taxa d'atur	10,6	11,5	11,5	11,0	9,2
Variació de la productivitat	—	—	0,4	0,5	0,3
Sector exterior (saldo en % del PIB)					
Saldo comercial (béns i serveis)	-2,4	-2,0	-2,2	-3,8	-5,2
Capacitat de finançament de la nació	-3,4	-2,6	-3,0	-4,8	-6,5
Necessitat de finançament AP (en % PIB)	-0,52	-0,27	-0,03	-0,14	1,1
Promemòria					
PIB nominal (milions d'euros)	679.842	729.021	780.550	837.316	904.323

1. Aportació al creixement.

2. Xifra corregida de l'impacte del canvi metodològic introduït en l'EPA el 2005.

Font: INE i Ministeri d'Economia i Hisenda.

Aquesta pujada de la demanda, juntament amb l'encariment del petroli, s'acompanya de la puixança de les importacions durant el 2005, que varen créixer un 7,1%. Això, sumat a la tendència a l'estancament de les exportacions —en part com a conseqüència del creixement de l'activitat en les principals economies europees—, va donar com a resultat una aportació negativa del sector exterior al creixement d'1,9 punts percentuals, lleugerament superior als -1,8 de l'any anterior, un saldo comercial deficitari que equival al -5,2% del PIB i una necessitat de finançament de la nació del -6,5% del PIB.

Un dels possibles motius que permeten explicar el comportament negatiu del sector exterior es pot trobar en el comportament dels preus. Es va observar un creixement de l'IPC del 3,4%, quatre dècimes per sobre de la inflació de l'exercici anterior, i s'amplia de nou el diferencial de preus respecte de la zona euro, amb el consegüent deteriorament de la competitivitat en relació amb el preu de l'economia espanyola.

Quant a l'evolució del mercat de treball, el 2005 l'ocupació va augmentar un 4,8%, gairebé un punt més que l'any anterior, i la taxa d'atur es va reduir 1,8 punts, fins al 9,2%. L'augment en la taxa d'ocupació no va anar acompanyat d'un avançament igualment intens de la inversió en capital o del progrés tecnològic, circumstància que s'ha saldat en una amortització en el creixement de la productivitat aparent del factor treball, que va tornar a moderar el creixement, i és va situar en un 0,3% per al

conjunt de l'economia. Aquesta desacceleració de la productivitat, l'escàs creixement en els darrers deu anys i el diferencial que s'observa respecte de la mitjana de la Unió Europea, reflecteix una seriosa debilitat de l'economia espanyola i del seu potencial de creixement a mitjà i a llarg termini.

Les debilitats del model de creixement espanyol han dut el Govern a tractar de reorientar la política econòmica cap a l'impuls de la productivitat, de manera que el mes de febrer del 2005 es formulà un pla de dinamització amb més de dues-centes mesures.³³ En la mateixa línia es troba el Programa nacional de reformes en el marc de l'Estratègia de Lisboa³⁴ de l'octubre del 2005, en què el primer queda subsumit amb vista a futures avaluacions.

3.2.

ELS SECTORS PRODUCTIUS

El conjunt de sectors productius va mostrar el 2005 una evolució més positiva que l'any anterior, ja que es registren increments de l'activitat en tots els casos, llevat de la branca agrària i la pesquera. El sector més dinàmic continua sent la construcció, amb una taxa d'augment del 5,5%, seguit de l'energia, amb un creixement del 4,4%, i dels serveis, amb un 3,9%. La indústria, d'altra banda, va seguir mantenint una certa debilitat al llarg de tot l'any, encara que amb resultats més positius que el 2004. (Vegeu el quadre I-16.)

33. Vicepresidència segona del Govern, Pla de dinamització de l'economia: primer paquet de mesures, febrer de 2005. Una síntesi de les mesures es troba en l'epígraf 3.1 de l'estudi del CES *Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral d'Espanya de 2004*.

34. Vegeu: MEMÒRIA del CES, capítol I.2.4.

**QUADRE I-16. EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA PER SECTORS (2001-2005)
(TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DELS COMPONENTS DEL PIB EN EUROS CONSTANTS)**

Anys	Trimestres	Agricultura i pesca	Energia	Indústria	Construcció	Serveis
2001	I trim.	-2,2	4,1	0,8	6,0	3,4
	II trim.	-3,7	2,7	1,4	5,8	3,5
	III trim.	-0,8	1,6	3,0	5,2	3,4
	IV trim.	-5,7	2,8	-0,6	4,8	2,6
	Mitjana	-3,1	2,8	1,2	5,4	3,2
2002	I trim.	7,5	2,1	-0,7	5,1	2,1
	II trim.	2,0	-1,2	-0,4	4,5	2,5
	III trim.	1,8	-0,3	1,1	5,5	1,9
	IV trim.	-6,6	0,5	2,7	4,1	2,2
	Mitjana	1,0	0,3	0,7	4,8	2,2
2003	I trim.	-2,9	0,3	1,9	4,4	1,9
	II trim.	-1,7	0,9	1,3	5,1	2,2
	III trim.	-1,2	2,9	0,6	4,1	2,6
	IV trim.	0,5	1,2	1,2	3,5	2,7
	Mitjana	-1,4	1,3	1,3	4,3	2,4
2004	I trim.	0,9	1,8	0,2	5,6	3,3
	II trim.	-1,0	2,6	0,5	5,2	3,4
	III trim.	-1,8	1,8	0,4	4,9	3,5
	IV trim.	-2,3	1,8	0,3	4,8	4,1
	Mitjana	-1,1	2,0	0,3	5,1	3,6
2005	I trim.	-1,9	4,2	0,3	5,4	3,8
	II trim.	-1,3	4,0	0,0	5,4	3,8
	III trim.	0,3	4,5	0,9	5,8	3,9
	IV trim.	0,1	5,0	1,1	5,4	4
	Mitjana	-0,7	4,4	0,6	5,5	3,9

Font: INE, comptabilitat nacional trimestral d'Espanya.

3.2.1. EL SECTOR PRIMARI

El valor afegit brut (VAB) de les branques agrària i pesquera tornà a disminuir l'any 2005, per tercera vegada consecutiva, encara que amb una menor intensitat que l'any anterior. El VAB d'aquest sector va registrar un descens del -0,7%,

enfrent de la xifra d'un -1,1% que s'havia donat l'any anterior, la qual cosa el situà com el sector menys dinàmic de l'economia. Al llarg de l'exercici s'aprecia una certa recuperació en el segon semestre de l'any, en passar d'un -1,9% en el primer trimestre a un 0,1% en el quart trimestre.

L'ocupació en termes de llocs de treball equivalents a temps complet va registrar una taxa de variació anual nul·la, com va succeir l'any anterior, si bé en termes d'afiliació a la Seguretat Social va sofrir una caiguda del 2,6%, enfront d'un retrocés del 3,2% l'any 2004.

3.2.2. LA INDÚSTRIA I L'ENERGIA

El VAB de les branques industrials va créixer un 0,6% en termes reals en el conjunt de l'any, enfront del 0,3% de l'any anterior. Després d'un primer semestre amb una taxa de creixement interanual pròxima al 0%, a partir del tercer trimestre s'inicia una recuperació i acaba l'any amb un avanç de l'1,1%.

La producció industrial va mantenir un ritme de creixement molt moderat i inferior a l'any anterior. Així mateix, la confiança, mesurada a través de l'indicador de confiança industrial de la Comissió Europea, va empitjorar respecte del 2004, fonamentalment per una valoració més negativa dels nivells de comandes adreçats a l'exportació, i també es nota un empitjorament de les expectatives de producció.

En termes d'ocupació, tant les dades de la comptabilitat nacional trimestral referides a llocs de treball equivalents a temps complet com l'ocupació en els termes de l'enquesta de població activa (EPA) varen mostrar una evolució més positiva respecte del 2004, si bé amb una tendència a la desacceleració en el darrer trimestre. Per un altre costat, l'afiliació a la Seguretat Social en aquest sector va llançar unes taxes de variació negatives al llarg de tots els mesos de l'any.

El sector energètic, juntament amb la construcció, va ser l'activitat que va registrar un major creixement l'any 2005, de manera que superà en un punt percentual el ritme de creixement del PIB. Així, el VAB d'aquest sector va créixer el 4,4%, enfront del 2,0% registrat el 2004, i mantingué una evolució elevada pràcticament al llarg de tot l'any. Cal remarcar l'acceleració produïda en el segon trimestre, fins a arribar al 5,0% en el quart trimestre.

Aquest avanç es va reflectir en la producció industrial, de manera que el sector energètic es mostra com l'activitat més dinàmica de l'índex de producció industrial (IPI), amb un creixement interanual del 4,1% l'any 2005.

Va contribuir a aquesta situació l'augment de la demanda d'energia elèctrica, que va arribar als 245.434 gigawatts per hora (GWh), cosa que suposa un creixement del 3,3%, encara que es va situar set dècimes per sota de l'any 2004. D'altra banda, la demanda extrapeninsular va augmentar l'any 2005 el 5,0%, quatre dècimes per sota de l'any anterior, fins a arribar als 14.516 GWh. Aquesta demanda va cobrir el 65,5% amb els grups del fuel, el 22,3% amb les centrals de carbó, el 7,0% amb cycle combinat amb gasoli i el 5,1% amb energia adquirida en el règim especial.

3.2.3. LA CONSTRUCCIÓ

La construcció segueix sent el sector amb el millor comportament de l'economia, amb un creixement del VAB estabilitzat en els darrers anys amb xifres superiors al 5% (el 5,5% per al 2005). Aquesta estabilitza-

ció suposa que el sector es continuï presentant com el principal motor del creixement pel costat de l'oferta.

Els principals factors que poden explicar el dinamisme de la construcció són, en primer lloc, amb referència a l'edificació, el vigor que segueix demostrant la demanda de la llar, en circumstàncies de baix tipus d'interès i altes rendibilitats per operacions especulatives. L'augment de la població, ja sigui d'immigrants de manera permanent o d'estrangers per períodes de vacances, i també l'increment de l'ocupació, han tingut efectes en el mateix sentit.

Com posen de manifest les dades del Consell Superior del Col·legi d'Arquitectes d'Espanya (CSCAE), el nombre d'autoritzacions per nous habitatges va tornar a batre el rècord el 2005, amb un increment del 6,6% respecte de l'any anterior, fet que demostra que els primers símptomes d'esgotament de la demanda de habitatges que es poguessin esperar no tampoc es varen produir aquest any.

Segons l'Associació d'Empreses Constructores d'Àmbit Nacional (SEOPAN), amb dades referents al 2005, l'edificació residencial va suposar el 35% de la producció del sector, amb un increment del 9% respecte del 2004. L'obra civil també va experimentar un increment superior al 8%, de manera que constituí en aquest moment gairebé un quart del total del sector.

No es pot deixar d'esmentar que tot aquest panorama ve condicionat pels nivells dels preus de l'habitatge, que segueixen creixent a un ritme molt superior al general dels preus. En concret,

segons les dades del Ministeri de l'Habitatge, amb dades dels valors de taxació, l'increment el 2005 fou del 12,6%, circumstància que implica una certa desacceleració respecte dels períodes immediatament anteriors, i segueix estant molt per sobre de la inflació general. No es pot obviar que aquest creixement dels preus es troba impulsat pel gran protagonisme del sector en el conjunt de l'economia espanyola.

Quant al total de persones ocupades, mesurades en llocs de treball equivalents a temps complet, que el 2005 arribaren a pràcticament els devuit milions, el sector de la construcció va suposar-ne més de dos milions i mig, xifra que constitueix el 14% del total. Per tant, respecte de l'any anterior s'ha incrementat tant el nombre total d'ocupats en la construcció com el pes que tenen respecte del total de l'ocupació.

3.2.4. ELS SERVEIS

La branca dels serveis es tornà a mostrar el 2005 com una de les activitats més dinàmiques de l'economia espanyola, en accelerar la taxa de creixement respecte de l'any anterior i superar la mitjana de variació de l'activitat econòmica en conjunt. D'aquesta manera, el VAB dels serveis va créixer un 3,9% el 2005 i mostra, així, un perfil d'acceleració a partir del tercer trimestre. Dins el sector, els serveis de mercat es mostraren més dinàmics, amb un avanç del 4,0%, mentre que els de no-mercat ho varen fer un 3,5%.

El 6,25% de l'ocupació total creada el 2005 es va centrar en els serveis, activitat

que, després de la construcció, va ser la que va registrar un major creixement de l'ocupació respecte de l'any anterior, amb un increment del nombre de llocs de treball equivalents a temps complet del 3,1%, idèntica taxa a la del 2004.

Segons els indicadors d'activitat del sector serveis de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) corresponents al 2005, la xifra de negocis d'aquest sector va créixer interanualment el 6,6%, de manera que se supera en dues dècimes el registre del 2004. Llevat del transport, que va mantenir un ritme de creixement similar al de l'any 2004 (5,8%), i del comerç, que es va desaccelerar lleugerament fins al 6,7%, la resta de subsectors es mostraren més dinàmics que l'any anterior. La xifra de negoci de les tecnologies de la informació i la comunicació varen avançar el 9,0%, mentre que els serveis a empreses varen augmentar el 7,7%, enfront d'un creixement del 3,8% l'any 2004.

En aquest context, l'evolució de l'ocupació va ser també més dinàmica que l'any anterior, ja que es va registrar una variació del 2,0% en el personal ocupat en els serveis, enfront de l'1,9% del 2004. L'únic subsector que va empitjorar en termes d'ocupació respecte de l'any anterior va ser el comerç, tenint en compte que la seva taxa de variació es va desaccelerar 1,2 punts percentuals, fins a l'1,5%. Especialment va ser significativa la millora de l'ocupació en el subsector de les tecnologies de la informació i la comunicació, que, després de retrocedir un 1,8% l'any 2004, va créixer el 2,8%. També en el turisme i en el transport es va produir una notable millora, amb taxes de creixe-

ment d'ocupació de l'1,2% i del 2,1%, respectivament. No obstant això, el major dinamisme va correspondre al subsector dels serveis a empreses, en què l'ocupació va arribar al 3,5%.

Pel que fa al turisme, convé destacar que el començament de la recuperació econòmica a la Unió Europea, la inestabilitat que s'ha produït en algunes de les principals destinacions competidores en el segment de «sol i platja» tant per causes geopolítiques com per desastres naturals, la menor revaloració del tipus de canvi de l'euro respecte de l'any anterior i el dinamisme que va seguir mostrant la demanda interna, afavoriren un bon comportament del sector turístic el 2005 i Espanya es consolida com la segona potència mundial tant en termes d'ingressos per turisme com quant a l'entrada de turistes estrangers.

D'acord amb l'enquesta de moviments turístics en fronteres (Frontur), en el conjunt de l'any 2005 arribaren a Espanya 56 milions de turistes estranger, xifra que representa un increment del 6,1% respecte de l'any anterior i el major augment des del 1999. El Regne Unit, Alemanya i França continuaren liderant el mercat emissor i entre els tres països es concentra el 63% del turisme total no resident. El turisme britànic va mantenir la primacia, amb 16,1 milions d'entrades, al temps que es va recuperar el mercat alemany, després de quatre anys consecutius amb descensos, i el francès, que també després de dos anys de caigudes, va ser el país amb el major increment interanual, amb el 13,3%.

El turisme estranger va seguir adreçant-se en major manera, per ordre d'afluència, a les comunitats autònomes de Catalunya, les Illes Balears, les Illes Canàries, Andalusia, la Comunitat Valenciana i Madrid.

A les Balears es va produir una certa recuperació del turisme, després dels efectes negatius que va tenir en anys anteriors la mala conjuntura econòmica a Alemanya, un dels principals mercats emissors, juntament amb el Regne Unit.

També cal destacar un descens de l'arribada de turistes estrangers a les Canàries, fet en part relacionat amb una menor presència de companyies de baix cost.

La principal via d'accés del turisme no resident fou l'aèria, que, amb un increment del 5,7% respecte de l'any anterior, va suposar el 73,3% del total d'arribades el 2005. Això es deu fonamentalment a la proliferació de les companyies aèries de baix cost, que varen traslladar el 29,7% del total de passatgers que utilitzaren la via aèria per arribar a Espanya, cosa que va suposar un increment anual del 30,8%. Els principals aeroports de destinació d'aquestes aerolínies varen ser els de Palma, Màlaga i Alacant, si bé els que tingueren un major increment percentual en el nombre de passatgers foren els de Sevilla, València i Santander, amb augments superiors al 300%.

El turisme resident,³⁵ que representa un poc més del 90% del turisme dins d'Espanya, es va concentrar al litoral mediterrani i a Andalusia.

Amb referència al tipus d'allotjament que utilitzen els turistes, l'hotelera va continuar sent el més sol·licitat, si bé s'aprecia una tendència creixent en l'ús d'altres tipus d'allotjaments, com és el cas dels habitatges d'amistats o de familiars, l'habitatge llogada o l'habitatge en propietat.

D'acord amb l'enquesta d'ocupació hotelera de l'Institut Nacional d'Estadística, l'any 2005 les pernотacions que varen tenir lloc als hotels espanyols augmentaren el 4,6% respecte de l'any anterior, fet que va suposar una acceleració en la taxa de creixement d'1,8 punts percentuals.³⁶

Cal destacar que s'ha desaccelerat el ritme de creixement de les pernотacions nacionals, que contrasta amb una acceleració de les estrangeres. El grau d'ocupació hotelera millorà lleugerament el 2005, en augmentar l'1,6% respecte de l'any anterior i situar-se en el 54,3%, mentre que l'estada mitjana es va reduir l'1%, fins a 3,5 dies, de manera que es continua el camí descendent dels darrers anys.

La reducció de l'estada mitjana dels turistes estrangers a Espanya, que en conjunt va ser del 6,2%, va donar lloc a un descens de la despesa mitjana per turista del 2%.³⁷ Això no obstant, la major afluència de turisme estranger assenyalada va propiciar un increment de la despesa turística total del 4,3%. Així mateix, la despesa diària va créixer un 8,6% més que l'any anterior.

35. Dades disponibles per al període de febrer a novembre de 2005.

36. El lector pot ampliar aquesta informació en l'apartat 8.4: «L'evolució de les Balears en relació amb les comunitats competidores de les Illes».

37. Enquesta sobre la despesa turística (Egatur), Institut d'Estudis Turístics, Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç.

A pesar d'aquest augment de la despesa, l'increment dels pagaments per turista dins la balança de pagaments continuà superant l'augment dels ingressos, circumstància que va dur a una nova reducció del superàvit de la balança de turisme respecte de l'any anterior.³⁸

Finalment, convé destacar l'ús de cada vegada menor del viatge organitzat o «paquet turístic», la qual cosa està estretament relacionada amb una utilització creixent de les noves tecnologies a l'hora d'organitzar els viatges. En el cas del turisme estranger, el nombre de persones que utilitzaren Internet amb relació al seu viatge va augmentar un 9% el 2005, xifra que representa prop del 40% del total de turistes estrangers que varen visitar Espanya.

3.3.

LA POLÍTICA MONETÀRIA I LA INFLACIÓ

Al llarg del 2005 es va produir un canvi en el biaix de la política monetària única, que va propiciar una pujada d'interès de les operacions principals de finançament d'un quart de punt, fins al 2,25%. Això va suposar una variació del tipus de mercat interbancari a tres mesos des del 2,15% registrat el mes de gener fins al 2,47% el mes de desembre, de manera que se situa en el conjunt de l'any en el 2,19%, enfront del 2,11% a què s'arribà l'any 2004. A pesar d'aquest augment, el tipus d'interès real a curt termini es va mantenir a Espanya en unes taxes negatives, com a

conseqüència d'una inflació mitjana en el conjunt de l'any del 3,4%, cosa que va seguir afavorint les decisions d'inversió i continuà propiciant l'endeutament dels agents econòmics.

Respecte dels tipus d'interès a llarg termini, el rendiment del deute públic a deu anys es continuà reduint el 2005 des del 3,9% del mes de gener fins al 3,37% del desembre, de manera que la mitjana anual és en el 3,39%, enfront del 4,10% a què es va arribar el 2004. També al conjunt de la zona euro els tipus a llarg termini varen ser menors que l'any anterior, del 3,44%, enfront del 4,14% del 2004, i es destaca el fet que, per primera vegada des que existeix la UEM, el rendiment del deute públic espanyol a deu anys va coincidir amb l'alemany en la mitjana anual.

L'evolució de les principals borses de valors internacionals al llarg del 2005 va estar marcada pel dinamisme de l'economia mundial, les expectatives inflacionistes derivades de l'alça del petroli i l'orientació alcista dels tipus d'interès als Estats Units i a la zona euro.

En aquest context, la Borsa de Madrid es va mostrar com una de les places europees més dinàmiques l'any 2005, ja que l'Ibex-35 es va revaloritzar el 20,8% en el conjunt de l'any, enfront del 16,3% al qual s'arribà a la Borsa de París, del 18,1% de Frankfurt i del 14,3% de Londres. A més de la favorable conjuntura econòmica, els bons resultats i les balances de les companyies cotitzades, i també l'elevada liquiditat existent en el sistema financer, varen fer especialment atractius els mercats espanyols.

38. Vegeu: MEMÒRIA CES, capítol I.3.3.2, *supra*.

Al llarg de l'any 2005 la inflació continuà la tendència alcista observada el 2004, motivada per la fortalesa de la demanda interna i per l'evolució dels preus del petroli. Els preus de l'energia i, en menor manera, dels aliments no elaborats, varen ser els principals responsables d'aquesta evolució, que va suposar una bretxa important respecte de les previsions del Govern i que va donar lloc a l'ampliació del diferencial dels preus amb la zona euro, amb el corresponent impacte negatiu per a la competitivitat de l'economia espanyola.

El mes de desembre del 2005 la inflació espanyola arribà al 3,7%, de manera que se situà cinc dècimes per sobre de l'any anterior, continuant la tendència alcista observada en els darrers dos anys. El comportament al llarg de l'any fou irregular, des del 3,1% dels mesos de gener, maig i juny, fins un màxim del 3,7% el setembre i el desembre del 2005.

L'alta taxa d'inflació registrada el 2005 va estar fortament condicionada per l'evolució del preu de l'energia, que demostrà un creixement en la taxa interanual superior al 6% i que arribà el mes de setembre del 2005 a la pujada més elevada en els darrers anys, amb un augment del 15%.

L'encariment dels preus energètics es va traslladar per la via del cost als preus del conjunt dels béns industrials, atès que aquests són els més intensius en la utilització de l'energia enfront de la resta de sectors. En contraposició, els preus dels béns industrials sense incloure-hi els productes energètics han registrat el millor comportament, amb un creixement estable entorn de l'1%.

Els preus dels aliments elaborats mantingueren una tendència de reducció fins al 2,4% del setembre del 2005, que, malgrat això, s'accelerà des de llavors i el mes de desembre arribà al 3,6%, en gran manera per la rúbrica de l'oli i els greixos. Per la una altra part, el comportament dels preus dels aliments no elaborats va estar marcat fortament tant per les gelades com per la sequera que va patir Espanya el 2005, amb conseqüències significatives, especialment en els darrers mesos de l'any, en els apartats de llegums, hortalisses i patates. Així, la inflació dels aliments sense elaborar es va situar el mes de desembre en el 5,2%, enfront de l'1,8% registrat en el mateix mes del 2004.

Les comunitats autònomes amb el major nivell d'inflació l'any 2005 varen ser La Rioja, amb un 4,4%, i Catalunya, amb un 4,3%, mentre que el menor nivell es va registrar, amb un 2,8%, a les Illes Canàries. Cinc comunitats autònomes, a part de Ceuta i Melilla, se situaren en el nivell d'inflació mitjà espanyol: Castella i Lleó, Madrid, Galícia, Navarra i el País Basc; per sobre: Aragó, Castella-la Manxa, Múrcia, i les dues assenyalades amb major inflació, mentre que la resta de comunitats —set en total— es troben per sota del nivell esmentat. (Vegeu el quadre I-17.)

Totes les regions s'han vist afectades per l'encariment dels preus de l'energia, encara que s'observen diferències entre les regions. A Ceuta i Melilla, a diferència de la resta de les regions, els preus dels productes energètics no han deixat de créixer, mentre que en la resta de regions des de setembre sí que s'observen caigudes en la taxa de creixement. A les Canàries aques-

QUADRE I-17. IPC PER COMUNITATS AUTÒNOMES (1994-2005) (TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DE DESEMBRE)													
Com. autònomes	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005
Andalusia	4,5	4,4	2,9	1,6	1,1	2,4	3,8	2,8	3,9	2,6	3,1	3,6	3,6
Aragó	4,4	3,9	3,9	1,5	1,2	3,2	3,7	2,5	4,1	2,4	3,2	3,8	3,8
Astúries	4,7	4,6	3,1	2,2	1,5	2,6	4,3	2,4	3,8	2,4	3,1	3,5	3,5
Balears (Illes)	5,1	4,6	3,6	2,3	1,5	3,0	3,8	3,7	4,5	2,3	3,0	3,5	3,5
Canàries (Illes)	5,4	4,6	2,3	2,5	2,4	2,4	3,5	2,4	3,2	1,9	2,5	2,8	2,8
Cantàbria	4,0	4,6	3,2	1,8	1,7	2,9	3,5	3,0	3,7	2,6	2,8	3,6	3,6
Castella-la Manxa	4,2	4,8	3,5	1,8	0,5	3,0	4,1	2,3	3,8	2,6	3,4	3,8	3,8
Castella i Lleó	4,3	4,3	3,4	1,8	0,9	3,1	4,1	2,5	3,6	2,1	3,1	3,7	3,7
Catalunya	4,1	4,3	3,7	2,1	1,8	3,5	4,2	2,8	4,3	3,1	3,6	4,3	4,3
C. Valenciana	3,9	4,3	3,1	2,1	1,4	2,6	4,0	2,7	4,1	2,4	3,4	3,5	3,5
Extremadura	5,2	4,3	3,8	1,7	1,1	1,8	3,6	2,9	3,5	2,1	2,8	3,1	3,1
Galícia	4,7	4,3	3,2	1,9	1,4	3,2	3,7	2,6	4,3	2,3	3,3	3,7	3,7
Madrid	4,1	3,7	2,6	2,3	1,1	2,8	3,9	2,5	3,9	2,6	3,1	3,7	3,7
Múrcia	4,8	4,7	3,4	2,5	1,7	3,2	4,8	2,6	4,4	3,2	3,3	4,1	4,1
Navarra	4,7	5,7	3,8	2,5	1,4	3,3	4,1	2,7	3,9	2,8	3,3	3,7	3,7
País Basc	4,5	4,5	3,5	2,2	2,3	3,0	3,8	3,4	3,9	2,6	3,2	3,7	3,7
La Rioja	4,9	4,8	4,0	2,1	1,9	3,6	4,5	3,6	3,8	2,4	3,3	4,4	4,4
Ceuta i Melilla	3,8	4,5	2,8	1,9	1,9	2,2	3,7	2,9	4,0	3,6	3,4	3,7	3,7
Índex general	4,3	4,3	3,2	2,0	1,4	2,9	4,0	2,7	4,0	2,6	3,2	3,7	3,7

Font: INE. Boletín Mensual de Estadística.

ta reducció ha estat menor que a la resta de regions i, per tant, els preus de l'energia han repercutit en el càlcul de l'índex general. En el cas de les Illes Balears la inflació anual (estimada per les taxes de variació de la mitjana de les dades mensuals) s'ha situat en el 3,1% i la inflació acumulada (estimada per les taxes de variació anual acumulada), en el 3,5%.

3.4.

EL SECTOR PÚBLIC

Per primera vegada en molts anys, després del procés continuat de reducció del dèficit iniciat el 1996, els comptes de les administracions públiques tancaren el 2005 amb superàvit, que arribà a la magnitud de 9.933 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, xifra que representa l'1,1% del producte interior brut. Aquest resultat difereix del registrat el 2004, any que arribà a un dèficit equivalent al 0,14% del PIB, i millora les previsions de superàvit que conté l'actualització del Programa d'estabilitat que s'a-

provà al final del 2004, que es calculaven del 0,1% del PIB. No obstant això, s'ha de tenir en compte que en el resultat deficitari del 2004 varen pesar una sèrie d'operacions puntuals; particularment, l'assumpció per part de l'Estat del deute de RENFE, que equivaldria al 0,7% del PIB. (Vegeu el quadre I-18.)

Per sectors institucionals, l'Administració central (l'Estat i els organismes que en depenen) va llançar el 2005 un superàvit del 0,4% del PIB, enfront del dèficit de l'1,4% del 2004, a causa —com en exercicis passats— del notable dinamisme de la recaptació impositora, que es va veure encoratjada per una conjuntura econòmica i laboral molt favorable. D'altra banda, la positiva evolució de les cotitzacions socials, associades a la creació d'ocupació, explica que el saldo pressupostari de la Seguretat Social registràs un superàvit equivalent de l'1,1% del PIB el 2005, una dècima respecte de l'exercici precedent. Aquest resultat va permetre incrementar el mes de febrer del 2006 el fons de reserva de pensions fins a arribar a la xifra de 31.200 milions d'euros, quantitat equivalent a sis mensualitats de la nòmina de

QUADRE I-18. SALDO PRESSUPOSTARI I DEUTE DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES, 2001-2005 (EN PERCENTATGE DEL PIB)

	2001	2002	2003	2004	2005
Dèficit (-) o superàvit (+) públic	-0,5	-0,3	0,0	-0,1	1,1
Estat i organismes	-0,6	-0,5	-0,3	-1,2	0,4
Seguretat Social	0,8	0,8	1,0	1,0	1,1
Comunitats autònomes	-0,6	-0,5	-0,5	0,0	-0,2
Corporacions locals	0,0	-0,1	-0,2	0,0	-0,1
Deute públic	55,6	52,7	49,1	46,6	43,4

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

pensions i entorn d'un 3,3% del PIB previst en els pressuposts generals de l'Estat per al 2006. Les administracions territorials tornaren a registrar un dèficit, del 0,2%; les comunitats autònomes, del 0,1%, i les corporacions locals, lleugerament superiors al previst inicialment.

La participació de les despeses no financades en el PIB es va reduir sis dècimes respecte de l'any anterior, fins al 38,2%, després de registrar un creixement anual del 6,4%, més d'un punt i mig per sota del PIB nominal, que va créixer un 8%. Les despeses corrents varen créixer en conjunt amb una taxa del 6,8%, encara que el comportament fou desigual entre les diferents partides. Per un costat, els consums intermedis, les transferències socials en espècie i altres transferències, entre les quals s'inclouen la creixent aportació al pressupost general de la Unió Europea, presenten creixements superiors al 8%. En canvi, les rúbriques de remuneració d'assalariats, les subvencions a la producció i també les prestacions socials, que constitueixen la partida de despeses més important, experimentaren creixements molt moderats, i varen reduir el pes en termes de PIB. Els pagaments per interessos del deute, per un altre costat, es tornaren a reduir, un 5,7%, com a conseqüència de l'encara favorable evolució dels tipus d'interès i del descens de la ràtio del deute públic / PIB, en més de tres punts del PIB, fins al 43,4%. (Vegeu el quadre I-19.)

Malgrat això, l'esforç inversor l'any 2005 fou considerable. Ara bé, les despeses de capital varen créixer amb una taxa del 3,9%, en reduir el pes en el PIB fins al 4,9%, fet que fou conseqüència de la dis-

minució de les transferències de capital, que el 2004 s'havien incrementat atípicament arran de l'operació de sanejament financer de RENFE. En canvi, la formació bruta de capital va avançar un 12,9%, de manera que va arribar al 3,6% del PIB, un nivell d'inversió pública superior a la mitjana de la Unió Europea, que reflecteix els majors esforços d'acumulació de capital que fa l'economia espanyola per convergir amb els nivells de renda per càpita dels països europeus més avançats.

Pel que fa als ingressos, la taxa de creixement va ser molt superior a la del PIB i la participació en aquest producte augmentà sis dècimes, fins al 39,3%, a causa de l'enorme dinamisme dels ingressos corrents. L'important creixement de l'ocupació; la favorable evolució dels beneficis empresarials, de les rendes del treball i del capital, i també la fortalesa del consum i de les importacions, sense oblidar el repunt de la inflació, són els factors que expliquen l'extraordinari augment de la recaptació de les principals figures impositives. Així, tant els impostos sobre la renda com els impostos sobre la producció creixeren el 2005 per sobre del PIB nominal, un 16,2% i un 10,3%, respectivament, de manera que n'augmenta sensiblement la participació en la dita magnitud. Les cotitzacions socials, en canvi, a pesar de la positiva evolució del nombre d'afiliats a la Seguretat Social per mor del procés de regularització d'estrangers, mantingueren la participació en el 13,0% del PIB, després d'un increment anual del 7,4%.

Els pressuposts no financers de les comunitats i ciutats autònomes per al 2006, que recullen el pressupost de l'Adminis-

QUADRE I-19. COMPTES NO FINANCERS DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES* (2002-2005)

Conceptes	Milions d'euros					% PIB					% variació	
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	03/02	04/03
INGRESSOS NO FINANCERS	277.581	298.894	323.799	355.686	39,9	40,1	38,7	39,3	39,3	7,7	8,3	9,8
Ingressos corrents	272.822	292.707	317.204	349.720	39,2	39,3	37,9	38,7	38,7	7,3	8,4	10,3
Impostos sobre la renda	73.417	76.048	82.671	96.091	10,5	10,2	9,9	10,6	10,6	3,6	8,7	16,2
Impostos sobre la producció	81.036	89.242	99.632	109.852	11,6	12,0	11,9	12,1	12,1	10,1	11,6	10,3
IVA	40.012	44.112	49.879	55.587	5,7	5,9	6,0	6,1	6,1	10,2	13,1	11,4
Altres	41.024	45.130	49.753	54.265	5,9	6,1	5,9	6,0	6,0	10,0	10,2	9,1
Altres impostos corrents	2.664	2.801	2.971	3.258	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	5,1	6,1	9,7
Cotitzacions socials ¹	94.490	101.764	109.037	117.144	13,6	13,7	13,0	13,0	13,0	7,7	7,1	7,4
Pagaments per béns i serveis ²	8.300	9.659	10.103	10.279	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1	16,4	4,6	1,7
Rendes de la propietat ³	6.717	6.287	5.970	6.012	1,0	0,8	0,7	0,7	0,7	-6,4	-5,0	0,7
Transferències	6.218	6.906	6.820	7.084	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	11,1	-1,2	3,9
Ingressos de capital	4.759	6.187	6.595	5.966	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	30,0	6,6	-9,5
Impostos	2.622	3.091	3.671	4.243	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	17,9	18,8	15,6
Transferències ⁴	2.137	3.096	6.980	6.440	0,3	0,4	0,8	0,7	0,7	44,9	125,5	-7,7
Ajust per recaptació incerta	—	—	-4.056	-4.717	—	—	-0,5	-0,5	-0,5	—	—	16,3

Continua

QUADRE I-19. COMPTES NO FINANCERS DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES* (2002-2005)

Conceptes	Milions d'euros										% PIB				% variació
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005	2005	2003/02	04/03	05/04			
DESPESES NO FINANCERES	277.895	296.657	324.972	345.753	39,9	39,8	38,8	38,2	38,2	6,8	6,8	9,5	6,4		
Despeses corrents	243.763	260.385	282.147	301.255	35,0	35,0	33,7	33,3	33,3	6,8	6,8	8,4	6,8		
Remuneració d'assalariats	71.997	77.655	84.302	89.902	10,3	10,4	10,1	9,9	9,9	7,9	7,9	8,6	6,6		
Consums intermedis	30.593	34.378	40.136	43.614	4,4	4,6	4,8	4,8	4,8	12,4	12,4	16,7	8,7		
Impostos sobre la producció	142	164	131	155	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,5	-20,1	18,3			
Transferències socials en espècie ⁵	18.853	19.882	20.941	22.691	2,7	2,7	2,5	2,5	2,5	5,5	5,3	8,4			
Prestacions socials ⁶	85.789	90.835	98.379	105.233	12,3	12,2	11,7	11,6	11,6	5,9	8,3	7,0			
Subvencions a la producció	7.942	8.329	8.278	8.891	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	4,9	-0,6	7,4			
Altres transferències	8.758	10.301	12.843	14.607	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	17,6	24,7	13,7			
Interessos i altres rendes de la propietat	19.689	18.841	17.137	16.162	2,8	2,5	2,0	1,8	1,8	-4,3	-9,0	-5,7			
Despeses de capital	34.132	36.272	42.825	44.498	4,9	4,9	5,1	4,9	4,9	6,3	18,1	3,9			
Formació bruta de capital	23.567	26.928	28.708	32.418	3,4	3,6	3,4	3,6	3,6	14,3	6,6	12,9			
Adquisició neta d'actius no financers no produïts	622	384	-152	472	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	-38,3	-139,6	—			
Transferències ⁷	9.943	8.960	14.279	11.608	1,4	1,2	1,7	1,3	1,3	-9,9	59,4	-18,7			
CAPACITAT (+) NECESSITAT (-)	-314	2.237	-1.173	9.933	0,0	0,3	-0,1	1,1	1,1	—	—	—			
DE FINANÇAMENT	696.208	744.754	83.316	904.323	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	7,0	-88,8	8,0			
PIB utilitzat															

* Comptabilitat nacional (SEC-95), en milions d'euros, % sobre el PIB i taxa de variació.

1. Inclou les cotitzacions socials efectives i imputades.
 2. Inclou pagaments per producció de mercat i de no mercat.
 3. Interessos, dividendos i altres rendes de la propietat.
 4. Inclou ajudes a la inversió i altres transferències de capital rebudes.
 5. Subministrades per productors de mercat.
 6. Diferents de les transferències socials en espècie.
 7. Inclou ajudes a la inversió i altres transferències de capital.
- Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

tració general consolidat amb els dels seus organismes autònoms (administratius, comercials, industrials, financers o anàlegs, així com entitats gestores de la Seguretat Social), registren, presos en conjunt, un dèficit financer de 878,7 milions d'euros, inferior al de l'exercici anterior. Preses individualment, només Madrid i Navarra presenten un pressupost amb superàvit, i en quatre comunitats —Andalusia, Aragó, Múrcia i el País Basc— el pressupost està equilibrat. En canvi, el saldo és deficitari en les onze comunitats restants, encara que no es pot dir que s'arribin a magnituds importants en qualsevol cas. (Vegeu el quadre I-20 i l'apartat 12.)

3.5.

LA RECERCA, EL DESENVOLUPAMENT I LA INNOVACIÓ³⁹

El procés tecnològic constitueix un factor clau del creixement econòmic a llarg termini. La generació i el desenvolupament de noves tecnologies permeten, a partir d'una determinada dotació de factors, reduir els costos de producció i incrementar la quantitat i la qualitat dels productes, a més de generar significatius efectes beneficiaris en el total de l'economia, en què incideixen de manera positiva sobre la productivitat. A més a més, en el context d'una creixent internacionalització dels mercats, aconseguir un augment de la competitivitat de les produccions nacio-

nals compatible amb increments salarials i de l'ocupació exigeix desenvolupar la capacitat tecnològica necessària per introduir en el mercat béns diferenciats d'alt valor afegit.

Encara que el sistema espanyol d'innovació ha evolucionat de manera positiva en els darrers anys, segueix marcat per un significatiu retard respecte dels països del nostre entorn. L'indicador que s'utilitza amb més freqüència és la despesa realitzada en recerca i desenvolupament (R+D) en percentatge del PIB, en què l'any 2004 Espanya se situava en l'1,07%, molt per davall de la mitjana de la Unió Europea dels Vint-i-cinc, que arribà a l'1,90%, i a gran distància tant dels Estats Units —en què arribà el 2003 a un nivell pròxim al 3,0%, que es fixa en l'Estratègia de Lisboa com a objectiu per al 2010— com del Japó, que fins i tot va superar aquest llindar.

La bateria d'indicadors d'innovació que elabora anualment la Comissió Europea, en resposta a la petició que va8 formular en aquest sentit el Consell Europeu de Lisboa del març del 2000, permet identificar més detalladament les debilitats del sistema espanyol d'innovació per comparació a la resta dels estats membres.⁴⁰ L'estudi inclou vint-i-sis indicadors rellevants, agrupats en cinc categories: tres d'associades als recursos del sistema i dues als resultats que aquest mateix genera.

En el costat dels recursos, Espanya presenta nivells inferiors a la mitjana de la Unió Europea en aspectes clau relacionats amb el capital humà, com el percentatge

39. Aquesta informació s'amplia per a les Illes Balears en l'apartat 14: «Societat del coneixement i de la informació».

40. Comissió Europea: «European Innovation Scoreboard 2005».

**QUADRE I-20. PRESSUPOST CONSOLIDAT D'INGRESSOS I DESPESES NO FINANCIERES DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES, 2006
(PRESSUPOSTS INICIALS. MILIONS D'EUROS I TAXES DE VARIACIÓ)**

Comunitats autònomes	Ingressos no financers	Ingressos corrents	% 06/05	Ingressos de capital	% 06/05	Despes no financeres	% 06/05	Despes corrents	% 06/05	Despes de capital	% 06/05	Dèficit (-) superàvit (+) no financer	
Andalusia	26.596	11,9	24.407	12,6	2.189	5,1	26.596	11,9	20.451	10,0	6.145	19,1	0
Aragó	4.673	13,0	4.248	13,9	424	4,4	4.673	13,0	3.586	10,7	1.086	21,3	0
Astúries	3.524	8,7	3.056	8,3	468	11,3	3.528	8,6	2.578	8,4	950	9,3	-4
Cantàbria	1.983	7,5	1.815	9,2	168	-7,6	1.986	7,4	1.466	9,4	519	2,3	-3
Castella-la Manxa	7.320	9,0	6.081	10,5	1.239	2,4	7.412	10,4	5.228	9,7	2.075	12,3	-93
Castella i Lleó	8.908	10,5	8.112	11,4	796	1,4	8.939	5,9	6.430	6,2	2.510	5,2	-31
Catalunya	22.493	13,6	22.252	13,6	241	17,2	22.918	12,4	20.509	13,1	2.408	6,7	-425
C. Valenciana	11.424	12,5	10.988	13,2	435	-2,2	11.512	10,7	9.879	11,6	1.633	5,3	-88
Extremadura	4.390	8,3	3.890	8,2	500	9,1	4.450	9,8	3.436	8,5	1.014	14,3	-60
Galícia	9.397	9,6	8.500	10,2	897	4,4	9.426	9,8	6.979	9,6	2.447	10,3	-29
Illes Balears	2.520	13,2	2.442	20,7	77	-61,8	2.672	5,0	2.072	8,1	600	-4,5	-152
Illes Canàries	5.934	11,5	5.583	12,2	351	0,8	6.058	13,6	4.894	12,0	1.164	21,0	-124
Madrid	16.135	9,5	15.677	9,6	459	9,0	15.982	9,9	13.706	9,2	2.276	14,4	154
Múrcia	3.636	13,6	3.478	15,5	158	-15,5	3.636	13,6	2.957	13,5	679	14,1	0
Navarra	3.354	7,2	3.287	6,6	68	48,3	3.346	6,8	2.560	6,5	786	8,0	8
País Basc	7.311	10,0	7.267	10,1	44	-1,4	7.311	10,0	6.337	9,8	974	11,4	0
La Rioja	1.065	14,1	1.011	14,1	54	15,7	1.097	14,0	773	9,8	323	27,7	-32
Ceuta	197	3,3	167	2,3	30	9,3	197	3,3	159	4,7	38	-2,2	0
Melilla	177	2,9	152	9,8	25	-25,7	177	2,9	143	11,5	33	-22,6	0
Total	140.662	11,2	132.093	11,8	8.569	2,6	141.540	10,6	113.951	10,3	27.589	12,1	-879

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

de joves amb un nivell educatiu almenys de secundària o el grau de participació de la població adulta en programes de formació permanent. Ara bé, mostra registres superiors a la mitjana pel que fa a la població amb educació superior i, específicament, al nombre de llicenciats en àrees de ciència i tecnologia, i també amb relació al grau de penetració de la banda ampla. Quant a les despeses en R+D, tant públiques com, sobretot, empresarials, els nivells d'Espanya són sensiblement inferiors a la mitjana europea, i també és inferior la proporció de la despesa industrial realitzada pels sectors d'activitat de tecnologia mitjana i alta. No és així, emperò, el nivell d'ajudes públiques per a R+D empresarials ni al finançament empresarial de R+D universitaris, que arriba a quotes superiors a la mitjana comunitària.

D'altra banda, els indicadors relacionats amb la innovació empresarial també evidencien un seriós retard, tant en termes de la menor despesa en innovació o de la menor inversió en tecnologies de la informació i la comunicació com quant al reduït percentatge de pimes que practiquen innovació o que col·laboren en projectes o de l'insuficient desenvolupament del mercat capital risc per les fases inicials dels projectes empresarials. En aquest terreny, únicament el percentatge de pimes que realitzen innovació no tecnològica supera a Espanya la mitjana comunitària.

Si els recursos del sistema espanyol de R+D es mostren insuficients, els indicadors de resultats són, si és possible, encara més desencoratjadors. El pes de les

exportacions de productes d'alta tecnologia és a Espanya del 5,7%, enfront del 18,2% que es dona com a terme mitjà a la Unió Europea, la qual cosa reflecteix una escassa capacitat de les empreses espanyoles per comercialitzar els resultats de la recerca i la innovació tecnològica en els mercats internacionals. En el mateix sentit, l'ocupació en les indústries de tecnologia mitjana i alta i en els serveis de tecnologia alta és netament inferior a Espanya, així com el pes de les vendes de productes nous destinats a empreses. Per acabar, a pesar dels avanços dels darrers anys, el nombre de patents i de dissenys espanyols continua en uns nivells molt allunyats de la mitjana comunitària.

En definitiva, el sistema de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I) espanyol es troba clarament en una pitjor situació que la mitjana europea en relació amb denou dels vint-i-sis indicadors que es consideren en l'European Scoreboard, amb un índex sintètic de 0,3, clarament per sota de la mitjana de 0,42. Aquest fet col·loca al sistema d'innovació espanyol en el lloc setzè dins els vint-i-cinc estats membres, en una posició similar a Lituània i Eslovènia.

L'estructura institucional de l'esforç en R+D també presenta a Espanya pautes allunyades de la Unió Europea. En particular, la implicació del sector empresarial en la inversió en R+D continua sent inferior que a la Unió Europea. D'una banda, les empreses espanyoles financen el 48% de les despeses en R+D, enfront del 54% de mitjana a la Unió Europea i lluny del 66% que es fixa com a objectiu en

l'Estratègia de Lisboa. D'altra banda, n'executen el 55%, mentre que, com a mitjana, el sector empresarial de la Unió Europea s'encarrega de fer el 64% de les despeses en R+D. A pesar del significatiu increment de la despesa en R+D empresarial experimentat en els darrers anys,⁴¹ el mateix Programa nacional de reformes reconeix que el principal problema del sistema nacional d'innovació és el dèficit tecnològic de les empreses, l'escàs desenvolupament de coneixement propi i la falta d'aprofitament que fa el sector privat del coneixement que generen els centres públics de recerca que, en canvi, concentren a Espanya el 30% de la despesa en E+D, enfront del 22% de la Unió Europea. Per acabar, cal esmentar que el finançament extern, que a la Unió Europea explica el 9% de la despesa, es redueix a Espanya al 6%, cosa que evidència la menor participació d'agents espanyols en projectes de recerca internacionals i, molt particularment, en el Programa marc europeu d'investigació. (Vegeu l'apartat 14.)

41. L'increment mitjà anual de la despesa empresarial entre el 1995 i el 2004 es va situar entorn del 12,0%, per sobre de l'increment mitjà anual del PIB en termes monetaris durant el mateix període, que va superar lleugerament el 7,0%. (INE, estadística sobre activitats de R+D.)